

I. OBDOBIE BURŽOÁZNYCH PREMIEN.

UHORSKO V 18. STOROČÍ

Záverečný pracovný list I/A

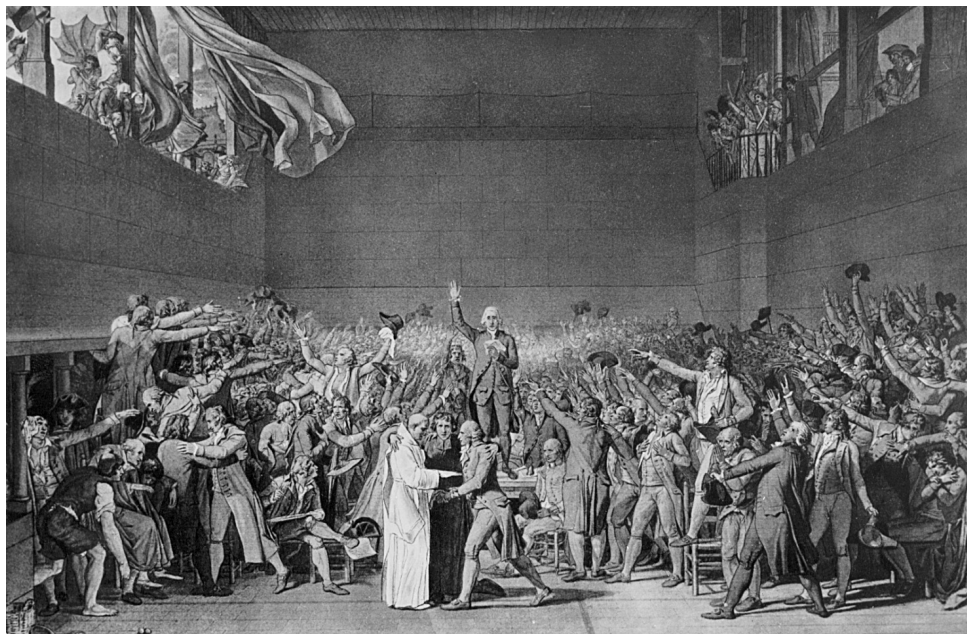
1. Citujeme z veľmi slávnej historickej listiny, o ktorej bola reč aj v učebnici:

„...každý človek sa narodí rovnoprávny, Stvoriteľ vybavil človeka takými neodňateľnými právami, ktorých sa zriecť nemôže. Medzi ne patrí právo na život, slobodu a právo na úsilie o svoje blaho. Na zabezpečenie týchto práv jestvujú vlády. [...] Keby sa ktorákoľvek forma vlády stala kedykoľvek neschopnou uskutočňovať tieto ciele, ľud má právo takúto vládu zlikvidovať, zmeniť a zostaviť novú. [...] Preto my, zhromaždení zástupcovia Spojených štátov amerických...“

- a) Čo je názvom základnej listiny? _____
- b) Kde a kedy bola vydaná? _____
- c) Vplyv akých ideí odzrkadľovala? _____
- d) Kto sa stal prvým vodcom nového štátu? _____

5 bodov

2. Túto veľmi slávnu maľbu nájdeš aj v učebnici.

- a) Čo je názov tohto obrazu? _____
- b) Kto ho namaľoval? _____
- c) Ktoré tri spoločenské vrstvy znázorňujú symbolicky tri osoby v popredí obrazu?

- d) Nakoľko si pamätáš text pod obrazom? Dokonči vetu!

„Prisahajte, že sa navzájom neopustíte, ale všade, kde to okolnosti dovoľia, zídete sa, kým kráľovstvu nenájdete _____“

6 bodov

3. Nasledujú charakteristiky niektorých štátnych foriem.

Ktoré štátne formy v nich spoznávaš? Napíš ich na správne miesto!

a) Kráľ už nepanuje neobmedzene, väčšia časť moci je v rukách národného zhromaždenia.

b) Všetka moc je v rukách kráľa. Nepripúšťa žiadne zásahy do svojho panovania.

c) Moc je v rukách osoby alebo menšej skupiny uplatňujúcej neľútostný teror. Verzia tejto formy vo Francúzsku: _____

d) Štát riadia volené zbory, ktoré zohľadňujú najmä záujmy buržoázie.

4 body

4. Porovnaj – so zakreslením čiar na správnu stranu –, že ktoré z nasledujúcich tvrdení charakterizovalo panovanie Ľudovíta XVI. a ktoré panovanie Napoleona, a ktoré z nich nebolo príznačné ani pre jedného z nich!

L	Panuje neobmedzene.	N
U	Chráni výsady šľachty.	A
D	Vynáša zákony, ktoré napomáhajú vývin buržoázie.	P
O	Zachová vnútorné clá a pravidlá cechov.	Ó
V	Jeho vládu sprevádzajú neustále vojny.	L
Í	Napomáha vývin priemyslu.	E
T	Márnotratnosť dvora.	O
XVI.	Stráni sa vyberať príliš veľa daní.	N
	ŽIADNY Z NICH	

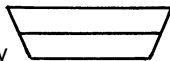
4 body

5. Zašrafuj na kresbách, koľko vyprodukoval za jeden rok poddaný alebo sedliak v prípade využitia dvojpoľného obrábania pôdy!

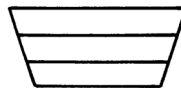
Koľko vyprodukoval trojpoľným obrábaním a koľko striedavým hospodárením?

6 bodov

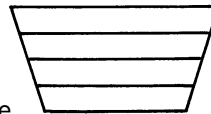
Dvojpoľné
obrábanie pôdy

Trojpoľné
obrábanie pôdy

Striedavé
hospodárenie

6. Aké vynálezy sa viažu k menám nasledujúcich vynálezcov?

James Hargraves _____

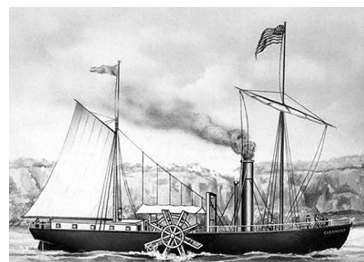
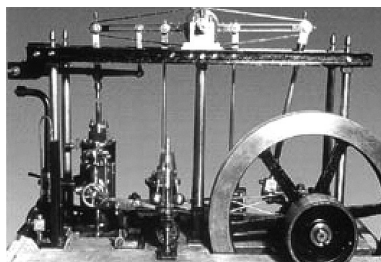
Samuel F. B. Morse _____

George Stevenson _____

Vyber jeden z vynálezov a opíš, aký má význam!

4 body

7. Vidíš obrazy vynálezov. Napíš na správnu čiaru mená ich vynálezcov!

3 body

8. Výsledkom priemyselnej revolúcie sa rozvinul továrenský priemysel. Zisti, čo je totožné a čo odlišné medzi manufaktúrnym priemyslom a továrenským priemyslom, ktorý ho vystriedal! Za nasledujúce tvrdenia napíš písmeno **M**, keď charakterizujú len manufaktúry, a písmeno **T**, ak len továrenský priemysel, písmená **M-T**, ak je tvrdenie príznačné pre oba, a **0**, ak necharakterizuje žiaden z nich.

Neuplatňuje deľbu práce.

Prácu dáva vykonávať nájomným robotníkom.

Vyrába ručným náradím a primitívnymi strojmi.

Vyrába pomerne málo tovaru.

Vyrába stredné množstvo tovaru.

Vyrába obrovské množstvo tovaru.

Vytvára roztrúsený priemysel vidieckeho charakteru.

Má za následok vznik obrovských miest.

Uplatňuje deľbu práce.

Poskytuje pracovné príležitosti pre pomerne veľa ľudí.

5 bodov

9. Buržoázne revolúcie a priemyselná revolúcia pretvorili aj spoločnosť. Spomedzi vymenovaných ktoré spoločenské vrstvy sa vytrácajú a ktoré sú nové? Vytvor systém šípkami do správneho smeru!

PRETRVÁVA, VYTRÁCA SA

zemepáni
statkári
inteligencia
podnikateľská veľkiburžoázia
poddaní
slobodní roľníci
cechovní priemyselníci
robotníctvo
malomešťania
šľachta

VZNIKÁ,
RASTIE JEJ VÝZNAM

5 bodov

10. V 18. storočí sa počet obyvateľov Uhorska opäť zvyšoval a zároveň sa zmenilo aj národnostné zloženie obyvateľstva.

a) Ktoré boli najdôležitejšie dôvody rastu počtu obyvateľstva? Vyzdvihni aspoň dva dôvody!

b) Ako sa zmenilo národnostné zloženie obyvateľstva a čo bolo dôvodom toho?

4 body

11. Pospájaj, ktoré listiny (spisy) sa zrodili za panovania ktorého panovníka z rodu Habsburgovcov!

Karol III.	nariadenie o školstve
Mária Terézia	katechizmus (otázky a odpovede) jakobínov
Jozef II.	Pragmatica Sanctio
František I.	tolerančný patent

4 body

12. Čo patrí z nasledujúcich tvrdení do politiky Márie Terézie a čo do politiky Jozefa II. spojenej s poddanstvom? Vytvor systém! Pospájaj mená a opatrenia!

M Á R I A T E R É Z I A	Zakáže používanie názvu „poddaný“.	J O Z E F I I.
	Vydá urbárny patent.	
	Vydá patent o nevoľníctve.	
	Dá spísať veľkosť poddanskej pôdy (usadlosti), aby sa nemohla zmenšovať.	
	Obmedzí panské práva zemepánov.	
	Obmedzí hospodárske práva zemepánov.	
	Chce zabezpečiť ľudské práva poddaných.	
	Chráni poddanskú pôdu a hospodárenie na nej, aby lepšie znášala štátne bremená.	

4 body

13. Uhorskí jakobíni vytvorili dve spoločnosti.

Doplň mená dvoch spoločností v rámečkoch! Vyznač šípkami, kto patrili do prvej a kto do druhej spoločnosti! Čo bolo cieľom jednej spoločnosti a čo bolo cieľom druhej?

SPOLOČNOSŤ 	Šľachtici na strane reforiem. Zástancovia úplnej buržoáznej premeny. Vyhlásenie republiky. Zrušenie šľachtických výsad.	SPOLOČNOSŤ SLOBODY A
---	--	---

6 bodov

Maximálny počet bodov:	60
Počet dosiahnutých bodov:	

14. Na tejto strane nájdeš tri otázky, **ale odpovedz len na jednu**, na tú, ktorú ti určí učiteľ. Vzhľadom na priestor, ktorý na to máš, vyzdvihni len najdôležitejšie údaje, súvislosti!

- Aké boli dôvody vynájdenia parného stroja a aké boli jeho následky?
- Napoleon bol absolutistickým panovníkom, jeho vládnutie predsa slúžilo pokroku. Prečo?
- Nakoľko bolo užitočné a nakoľko škodlivé pre Uhorsko, že sa v 18. storočí stalo súčasťou Habsburskej ríše?

[illegible]

15. Nasledujúci citát hovorí o znečistení životného prostredia v 19. storočí. Prečítaj si ho, potom si vyber jednu z nasledujúcich otázok a napíš svoju obširnejšiu odpoveď!

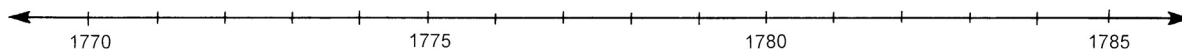
„... pre nepríjemný dym sa každý sťahuje z Manchestra (menčestra), kto si môže dovoliť prena-
jať si dom niekde inde.“ (Engels)

- Na rozšírenosť ktorého technického prostriedku poukazuje citát?
- Prečo sa v citáte uvádza práve Manchester?
- Čo myslíš, príslušníci ktorej spoločenskej skupiny si mohli určite dovoliť odsťahovať sa na zdravšie miesto?

[illegible]

Záverečný pracovný list I/B

1. Vyznač na časovej osi tie štyri politické udalosti, ktoré najviac prispeli k nezávislosti anglických kolónií v Amerike! Nad os napíš písmeno udalosti, pod ňu jej dátum!

- A) 1773: „Bostonské pitie čaju.“
- B) 1775: George Washington zvolený za hlavného veliteľa.
- C) 1775: Bitka pri Lexingtone.
- D) 1776: Vydanie Vyhlásenia nezávislosti.
- E) 1777: Veľká anglická prehra pri Saratoge.
- F) 1778: Francúzsko uzatvorí spojenectvo s kolóniami bojujúcimi o nezávislosť.
- G) 1781: Kapituláciou Angličanov pri Yorktowne sa vojna prakticky skončí.
- H) 1783: V parížskej mierovej zmluve Angličania uznajú nezávislosť Spojených štátov.

4 body

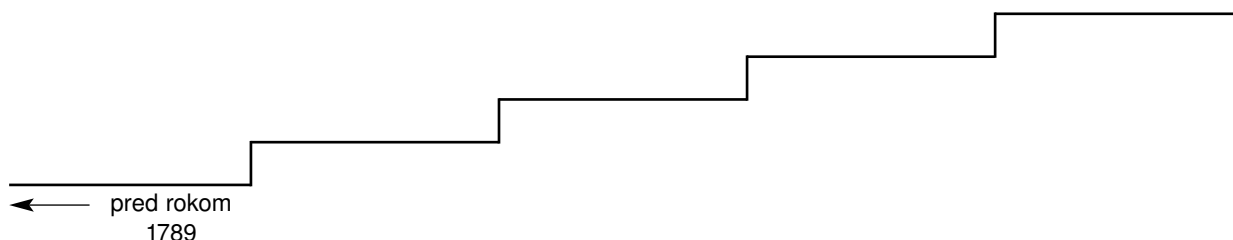
2. Výsledkom revolúcie sa zmenil život Francúzska. Ako? Dopíš do tabuľky poradové čísla uvedených skutočností!

	Pred revolúciou	Po revolúcii
Spoločnosť		
Hospodárstvo		
Štátna správa		

- 1. Vnútorne clá a systém cechov.
- 2. Štát je riadený buržoáziou.
- 3. Výsady od narodenia, šľachtické tituly.
- 4. Zákon je rovnako povinný pre každého.
- 5. Voľný obchod a priemysel.
- 6. Štát je riadený panovníkom a vrstvami s výsadami.

6 bodov

3. Päť stupienkov schodov znázorňuje päť období francúzskej revolúcie. Napíš na jednotlivé stupienky štátnu formu, ktorá v danom období existovala! Ak vieš, napíš pod stupienky aj roky! (Prvý rok sme dopísali.)

5 bodov

4. Prečo sa dostal Napoleon k moci? Zakrúžkuj písmeno pred odpoveďou, ktorú pokladáš za naj-správnejšiu!
- A) Lebo bol generálom.
- B) Lebo majetná buržoázia potrebovala na zabezpečenie svojej moci panovníka so silnými rukami.
- C) Lebo zahraniční panovníci uznali len vtedy zmeny vo Francúzsku, ak aj tam panuje kráľ (alebo cisár) im podobný.
- D) Lebo ľud mal dosť z panovania bohatej buržoázie.

1 bod

5. Vymenujeme niekoľko dôležitých vynálezov priemyselnej revolúcie a ich vynálezcov. Pomocou čísiel zorad' do párov vynálezcov a vynálezy! Pozor, jeden z vynálezcov a jeden vynález bude bez páru! Tie dopíš do štvorčekov bez pomlčky!

1. parný stroj	A) Morse	☐ — ☐
2. lietajúci člnek	B) Fulton	☐ — ☐
3. parník	C) James Watt	☐ — ☐
4. tkáčsky stroj	D) Stephenson	☐ — ☐
5. parná lokomotíva	E) John Kay	☐ ☐

Spomedzi vymenovaných ktorý vynález bol prvým v poradí? _____
 Ktorý bol najdôležitejší vynález? _____

7 bodov

6. Výsledkom priemyselnej revolúcie sa rozvinul továrenský priemysel. Čo je totožné a čo odlišné medzi manufaktúrnym priemyslom a továrenským priemyslom, ktorý ho vystriedal! (Odpovedz zapísaním čísiel!)

Je príznačné len pre manufaktúry: _____

Je príznačné len pre továrenský priemysel: _____

Je príznačné pre oba druhy priemyslu: _____

Nie je príznačné ani pre jeden z uvedených druhov priemyslu: _____

1. Robotník má ovládať iba jeden pracovný proces.
2. Vyrábajú ručným náradím, jednoduchými strojmi.
3. V rámci dielne uplatňujú deľbu práce.
4. Neuplatňujú žiadnu deľbu práce.
5. Prácu vykonávajú nájomní robotníci.
6. Výroba prebieha na strojoch (poháňaných parou).
7. Používa vodnú energiu, ktorá výrobu aj obmedzuje.
8. Výrobu obmedzuje len trh.
9. Vyrába obrovské množstvo tovarov.
10. Jej existencia napomáha vznik veľkomiest.

10 bodov

7. V dôsledku priemyselnej revolúcie sa pretvorila aj spoločnosť. Ktoré spoločenské vrstvy opisujú tieto definície?

a) Je to bohatá vrstva, žijúca zo svojho majetku, z podnikania. Sama sa tiež zúčastňuje výroby, a to najmä organizačnou prácou.

b) Príslušníci tejto vrstvy majú vyššie školské vzdelanie. Vykonáva prácu, ktorá si vyžaduje vyššie duchovné vedomosti.

c) Príslušníci tejto vrstvy majú obyčajne nižšie vzdelanie, než príslušníci predchádzajúcej vrstvy. Vykonávajú prácu v súlade s tým, resp. pracujú ako remeselníci, maloobchodníci.

d) Príslušníci tejto vrstvy majú vlastnú pôdu. Živia sa obrábaním tejto pôdy a z jej ziskov. Sú samostatní, ich prácu nikto neriadi.

5 bodov

e) Príslušníci tejto vrstvy (obyčajne) nemajú majetok. Živia sa zužitkovaním svojich odborných vedomostí, fyzickej pracovnej sily. Za to dostávajú mzdu.

8. a) Do konca 17. storočia výrazne poklesol počet obyvateľstva Uhorska. Prečo? Vymenuj aspoň dva dôvody!

b) V 18. storočí počet obyvateľstva Uhorska významne vzrástol. Prečo? Vymenuj aspoň dva dôvody!

c) Aký nepriaznivý dopad mal rast počtu obyvateľstva pre Maďarov?

6 bodov

9. Ktoré boli hospodárske výhody vlády Habsburgovcov a ktoré jej nevýhody pre Uhorsko? Vytvor systém dokreslením čiar na správnu stranu!

V
Ý
H
O
D
Y

Ťažko sa môžu zakladať manufaktúry.

Rozšíria sa nové druhy rastlín.

Rastie rozloha obrábanej pôdy.

Dvojitý colný systém.

Na mnohých miestach rozkvitá baníctvo.

Vonkajší trh sa zúži.

Uhorsko sa stáva odbytiskom výrobkov českého a rakúskeho priemyslu.

Vznikne banícka akadémia.

N
E
V
Ý
H
O
D
Y

4 body

10. Vytvor – pomocou čiar – páry udalostí a osobností!

Mária Terézia
Jozef II.
Karol III.
Ignác Martinovics

stále vojsko
rakúska vojna o dedičstvo
organizovanie sa jakobínov
nariadenie o nemeckom jazyku

4 body

11. Nasledujúce tvrdenia sa vzťahujú na politiku Márie Terézie a Jozefa II. spojenú s poddanstvom. Zakrúžkuj písmeno toho, ktoré bolo najzávažnejším dôvodom vydania urbárneho patentu, a označ štvorčekom to, ktoré najviac odôvodňovalo vydanie patentu Jozefa II. o nevoľníctve!

- A) Namiesto zemepánov sa zastával(a) poddaných.
- B) Chcel(a) zmapovať stav pôdy poddaných.
- C) Len takto vedel(a) zabezpečiť pre štát dane a služby poddaných.
- D) Uhorskí zemepáni to požadovali.
- E) Chcel(a) zabezpečiť ľudské práva poddaných.
- F) Chcel(a) presne určiť služby, ktoré poddaní museli odvádzať za svoju pôdu.

4 body

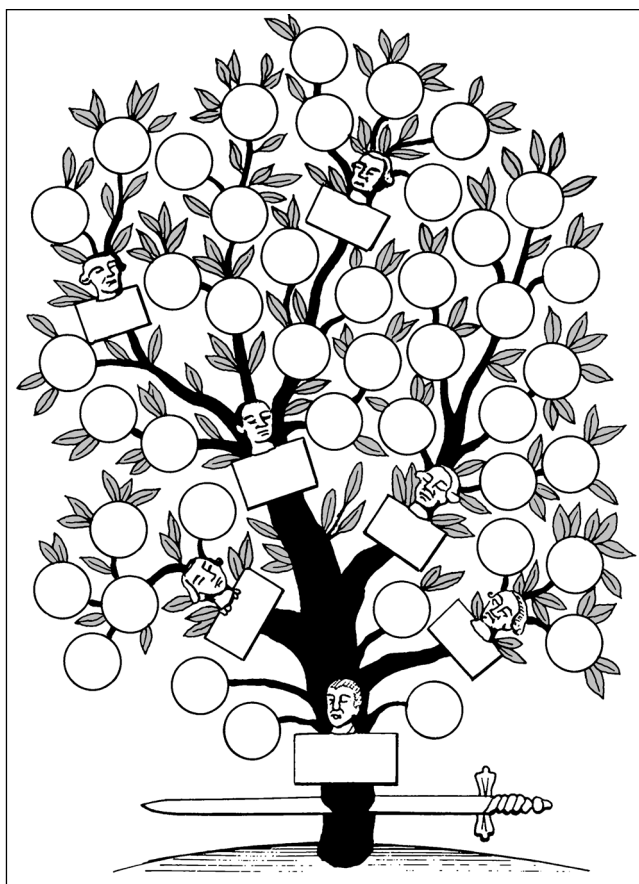
12. Vidíš známu kresbu z našej učebnice.

a) Čo znázorňuje?

b) Kedy sa udalosť stala?

c) Ku ktorému zemepisnému miestu sa viaže?

d) Pomenuj aspoň tri osoby, spojené s touto smutnou udalosťou!

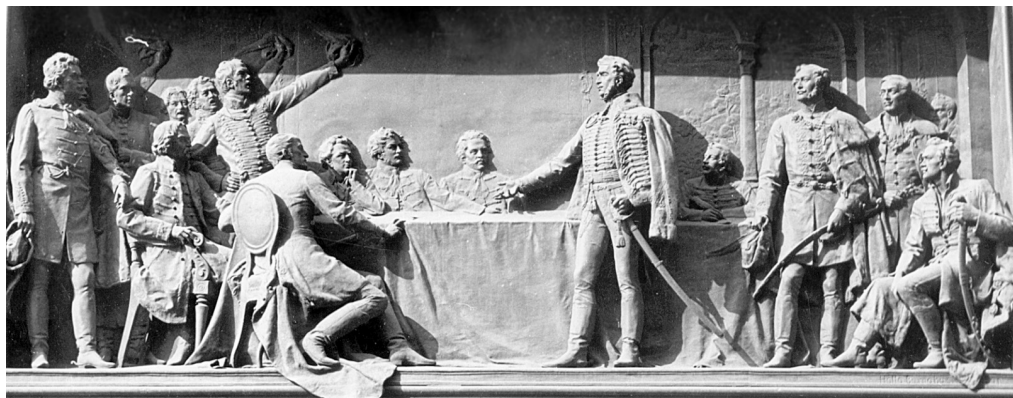
4 body

Maximálny počet bodov:	60
Počet dosiahnutých bodov:	

II. ZAČIATKY BURŽOÁZNEHO VÝVOJA V UHORSKU

Záverečný pracovný list II/A

1. Podobný obrázok sme mali aj v učebnici.

- a) Akú udalosť na ňom vidíme? _____
b) Kde sa tento reliéf nachádza? _____
c) Kto je jeho hlavnou postavou? _____
d) Nasledujúci citát (nájdeš ho aj v učebnici) pochádza od neho. Dokonči citát!

„Keď mi odrežú krídla, pôjdem pešo, keď mi odrežú nohy, budem chodiť po rukách, keď mi aj tie vytrhnú, budem sa plaziť po bruchu, len _____” 5 bodov

2. Vymenujeme niekoľko praktických výtvorov Istvána Széchenyiho (Séčeniho). Vyzdvihni z nich (zakrúžkovaním písmena) ten, ktorý najviac dopomohol k tomu, že sa Budín a Pešť stali centrami krajiny!

A) Založenie Maďarskej akadémie vied.
B) Spustenie paroplavby po Dunaji.

C) Výstavba Refázového mosta.
D) Založenie prvých peštianskych strojární.

1 bod

3. V období reforiem boli tri hlavné témy, o ktorých sa diskutovalo najviac. Dve z nich uvádzame v opisoch. Ktoré témy sú to?

a) Poddaný za určitú sumu dostane ním doteraz používanú pôdu do vlastníctva. _____

b) Zanikne oslobodenie šľachty od daní, každý bude prispievať na bremená krajiny. _____

c) Čo bolo treťou témou diskusií? Aký výsledok dosiahli v tejto téme?

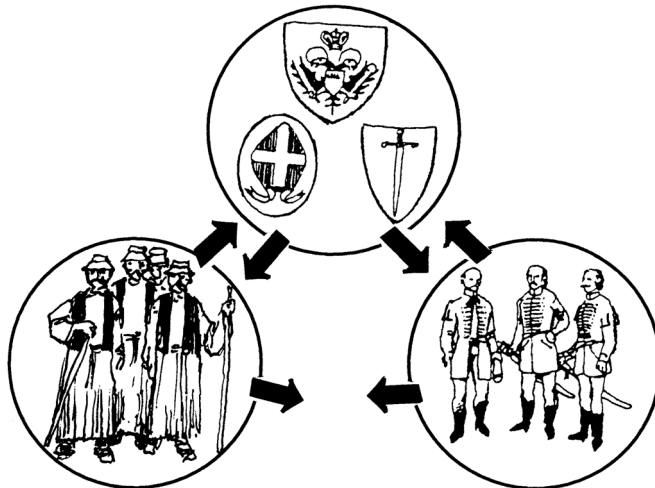
Za koľko rokov? _____

6 bodov

4. Táto kresba sa viaže k veľmi dôležitej Kossuthovej myšlienke.

a) Ku ktorej? _____

(Môžeš odpovedať aj po vyriešení ostatných otázok tejto úlohy.)

b) Ktorí stáli navzájom proti sebe v období reforiem?

_____	↔	_____
_____	↔	_____
_____	↔	_____

c) Koho chcel Kossuth priviesť do spoločného tábora?

d) Aké hlavné reformy navrhoval Kossuth v záujme toho?

7 bodov

5. Pomenuj nasledujúce dve osobnosti!!

*Vedúci reformného hnutia
v 1830-tych rokoch:*

☐ ☐ ☐ ☐

*Vedúci reformného hnutia
v 1840-tych rokoch:*

☐ ☐ ☐ ☐

Napíš do štvorčekov pod menami, ku komu sa viažu nasledujúce myšlienky! Je aj také číslo, ktoré sa môže napísať na obe miesta.

1. Zrušenie dedovizne.
2. Zapojenie poddanstva do boja proti Habsburgovcom.
3. „Dunaj je bránou pre náš obchod.“
4. Spoločné znášanie bremien.
5. Ochranný spolok na podporu uhorského priemyslu.
6. „Sila národa sa skrýva v množstve vzdelaných hláv.“
7. „Bez priemyslu je národ jednoruký obor.“

6 bodov

6. Vyplň nasledujúcu tabuľku!

a) Použitím veľkých písmen urči, ktorá revolúcia mala aký cieľ (alebo aké ciele)!

- A) Vybojovanie národnej nezávislosti.
- B) Vytvorenie podmienok buržoáznej premeny.
- C) Vybojovanie jednotného národného štátu.
- D) Republika, zlepšenie buržoáznych pomerov.

Revolúcia:	Jej cieľ (ciele):
peštianska revolúcia	_____
pražská revolúcia	_____
parížska revolúcia	_____
berlínska revolúcia	_____
milánska revolúcia	_____
benátska revolúcia	_____
rímska revolúcia	_____
viedenská revolúcia	_____

b) Podčiarkni revolúcie, ktoré vypukli na území Habsburskej ríše!

c) Čo bolo následkom toho, že sa v ríši odohrali revolúcie takmer v totožnom čase?

_____ 8 bodov

7. Spomedzi požiadaviek 12 bodov vyzdvihni – čiarami na správnu stranu – tie štyri body, ktoré v prvom rade slúžili dosiahnutiu *národnej nezávislosti*, a tie štyri, ktoré slúžili predovšetkým *buržoáznej premene*!

BURŽOÁZNA PREMENA	Sloboda tlače. Zrušenie cenzúry.	NÁRODNÁ SAMOSTATNOSŤ
	Zodpovedné ministerstvo v Pešť-Budíne.	
	Každoročné zasadanie krajinského snemu v Pešti.	
	Rovnosť pred zákonom.	
	Národné vojsko.	
	Spoločné znášanie bremien.	
	Zrušenie urbárnych vzťahov.	
	Súdna porota, zastupiteľstvo na základe rovnosti.	
	Národná banka.	
	Uhorských vojakov neposielať do zahraničia a cudzích vojakov stiahnuť z krajiny!	
	Oslobodenie politických väzňov.	
	Únia so Sedmohradskom.	

Podarilo sa niektorú z uvedených požiadaviek uskutočniť už 15. marca? Ak áno, ktorú?

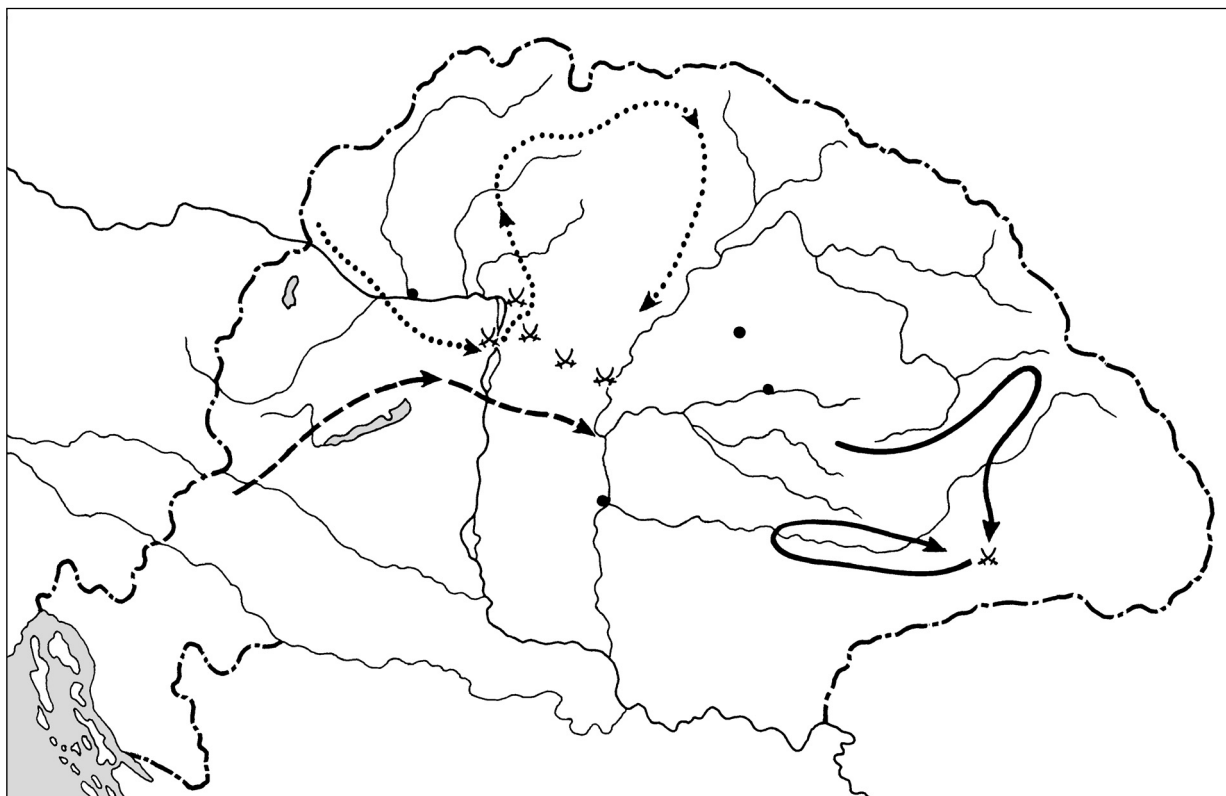
_____ 8 bodov

8. Prečo majú mimoriadny význam aprílové zákony z roku 1848? Zakrúžkuj písmeno pred odpoveďou, ktorú považuješ za najsprávnejšiu!

- A) Vyriešili národnostnú otázku.
B) Týmto zákonmi sa končí obdobie feudalizmu v Uhorsku.
C) Uhorsko sa stalo úplne nezávislým, odtrhlo sa od Habsburgovcov.
D) Každý poddaný dostal pôdu.

1 bod

9. Vidiš mapu Uhorska z obdobia národnooslobodzovacieho boja. Do mapy sme nakreslili miesto najväčšej bitky v Sedmohradsku, dejiská bitiek slávnej jarnej výpravy a vyznačili sme aj iné miesta.

- a) Vyznač číslom I. trasu víťazného sedmohradského vojska!

Kto viedol tunajšie boje? _____

Obsadenie ktorého mesta malo rozhodujúci význam pre víťazstvo? _____

Vyznač na mape začiatočným písmenom mena mesta!

- b) Ktoré boli dejiská hlavných bitiek jarnej výpravy? Vymenuj ich! _____

Vyznač všetky na mape začiatočnými písmenami!

- c) Ktorý hrad odolával dlho ešte aj po porážke národnooslobodzovacieho boja?

_____ Vyznač začiatočným písmenom!

Kto bol jeho veliteľom? _____

- d) Kde zasadal uhorský krajinský snem počas jarnej výpravy? _____

Vyznač na mape!

8 bodov

10. Nájdi páry! Pospájaj čiarami, čo navzájom súvisí!

víťazstvá jarnej výpravy

tretí útok dvora

rakúske víťazstvo pri Kápolne

prvý útok Jelačiča

olomoucká ústava

prehra pri Temešvári

slávne víťazstvo pri Pákozde

Deklarácia o nezávislosti

4 body

11. Vymenujeme rôzne udalosti obdobia reforiem, revolúcie a národnooslobodzovacieho boja. Urči správne časové poradie! (Poradové číslo udalosti, ktorá sa odohrala najskôr, napíš do prvého štvorca!)

--	--	--	--	--

1. Mihály Táncsicsa vyslobodia z väzenia.
2. Krajinský snem odhlasuje zákon o domobrane.
3. František Jozef dá Haynauovi plnú moc.
4. Vydanie Deklarácie o nezávislosti.
5. Cár Mikuláš a František Jozef sa stretnú vo Varšave.

5 bodov

12. Uhorská revolúcia nebola neúspešná ani napriek vojenskej porážke. Prečo? Zakrúžkuj písmeno pred argumentom (dôvodom), ktorý pokladáš za najdôležitejší!

- A) Lebo ešte stále zostali – i keď roztrúsene – ozbrojené skupiny odporujúce vláde Habsburgovcov.
- B) Lebo Kossuth sa nedostal do rúk cisárskych vojsk. Zo zahraničia naďalej nabádal k odporu.
- C) Lebo feudalizmus bol s konečnou platnosťou zrušený. Uhorsko – i keď s ťažkosťami – vykročilo cestou buržoázneho vývinu.
- D) Lebo ani národnosti nedostali od Viedne, v čo dúfali.

1 bod

Maximálny počet bodov:	60
Počet dosiahnutých bodov:	